

Comisia
Europeană

Îngrijirea animalelor în slujba unei științe de calitate

**DIRECTIVA 2010/63/UE
PRIVIND PROTECȚIA ANIMALELOR
UTILIZATE ÎN SCŢPURI ŞTIINȚIFICE**

**ORGANISME ŞI COMITETE
NAȚIONALE RESPONSABILE CU
BUNĂSTAREA ANIMALELOR**

Nici Comisia Europeană și nici orice alte persoane care acționează în numele Comisiei nu sunt responsabile pentru modul în care ar putea fi utilizate informațiile oferite în continuare.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Uniunea Europeană, 2018

Reutilizarea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu se află sub dreptul de autor al UE, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

Print ISBN 978-92-79-80600-1 doi:10.2779/881582 KH-04-18-235-RO-C

PDF ISBN 978-92-79-80606-3 doi:10.2779/466666 KH-04-18-235-RO-N

**Autoritățile naționale competente pentru punerea în aplicare a
Directivei 2010/63/UE privind protecția animalelor utilizate în scopuri
științifice**

**Document de lucru privind organismele și comitetele naționale
responsabile cu bunăstarea animalelor în scopul îndeplinirii cerințelor
directivei**

Bruxelles, 9-10 octombrie 2014

Comisia a instituit un grup de lucru la nivel de experți (GLE) pentru a pregăti orientări privind organismele și comitetele naționale responsabile cu bunăstarea animalelor în vederea îndeplinirii cerințelor prevăzute la articolele 26, 27 și 49 din Directiva 2010/63/UE privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice. Toate statele membre și principalele organizații-părți interesate au fost invitate să desemneze experți care să participe la lucrările grupului. Grupul de lucru s-a reunit la 11-12 iunie 2014.

Obiectivele grupului de lucru au vizat dezvoltarea de orientări și principii de bună practică în ceea ce privește cerințele prevăzute de directivă, destinate organismelor și comitetelor naționale responsabile cu bunăstarea animalelor pentru a facilita punerea în aplicare a directivei.

Prezentul document reprezintă rezultatul lucrărilor grupului de lucru, al reuniunilor și discuțiilor cu statele membre, precum și al contribuțiilor în materie juridică din partea Comisiei. Documentul a fost aprobat de autoritățile naționale competente pentru punerea în aplicare a Directivei 2010/63/UE la reuniunea acestora din 9-10 octombrie 2014.

Declinarea responsabilității:

Conținutul prezentului document este conceput ca o serie de orientări care au rolul de a sprijini statele membre și alte părți care intră sub incidența Directivei 2010/63/UE privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice să ajungă la o înțelegere comună a dispozițiilor conținute în directivă și să faciliteze punerea în aplicare a acesteia. Toate observațiile trebuie luate în considerare în contextul Directivei 2010/63/UE. Documentul prevede o serie de sugestii cu privire la modul în care pot fi îndeplinite cerințele directivei. Conținutul documentului nu impune obligații suplimentare în afară de cele prevăzute în directivă.

Doar Curtea de Justiție a Uniunii Europene are dreptul de a oferi interpretări ale legislației UE care au forță obligatorie din punct de vedere juridic.

Cuprins

Introducere	3
Articolele corespunzătoare din Directiva 2010/63/UE	4
Organisme responsabile cu bunăstarea animalelor	5
<i>Avantajele unui organism responsabil cu bunăstarea animalelor eficiente</i>	5
<i>Structura, componența și competențele necesare organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor</i>	6
<i>Îndeplinirea cerințelor referitoare la organismul responsabil cu bunăstarea animalelor în cazul crescătorilor, utilizatorilor și furnizorilor mici</i>	10
<i>Îndeplinirea sarcinilor organismului responsabil cu bunăstarea animalelor</i>	11
<i>Promovarea unei culturi de atenție și grijă față de animale</i>	17
<i>Realizarea unui organism responsabil cu bunăstarea animalelor eficient</i>	20
Comitetele naționale	24
<i>Avantajele unui comitet național eficient</i>	24
<i>Componența și structurile comitetelor naționale</i>	25
<i>Ce așteaptă organismele responsabile cu protecția animalelor de la un comitet național?</i>	26
<i>Îndeplinirea sarcinilor comitetului național</i>	26
<i>Garantarea unui comitet național eficient</i>	29
<i>Facilitarea schimbului de informații la nivelul UE</i>	30

Introducere

Obiectivul prezentului document este de a oferi informații tuturor celor implicați în îngrijirea și utilizarea animalelor utilizate în proceduri, precum și în supravegherea îngrijirii și utilizării acestora, cu privire la modul în care pot fi îndeplinite cerințele directivei în ceea ce privește organizarea și funcționarea organismului responsabil cu bunăstarea animalelor (ORB) (articolele 26 și 27) și ale comitetului național (articolul 49).

Directiva prevede că, în contextul deținerii, reproducerii și utilizării animalelor, trebuie să se acorde maximă prioritate considerațiilor privind bunăstarea animalelor. Unul din mecanismele prevăzute de directivă pentru realizarea acestui obiectiv este crearea unui organism responsabil cu bunăstarea animalelor în fiecare unitate (cu eventuale scutiri în cazul unităților mai mici care pot îndeplini prin alte mijloace sarcinile aferente organismului responsabil cu bunăstarea animalelor). Organismele responsabile cu bunăstarea animalelor asigură supravegherea internă și îndrumarea privind aplicarea cotidiană a „principiului celor 3R”, monitorizează lucrările în curs și examinează rezultatele activității, putând avea un rol pozitiv în elaborarea unei propuneri de proiect. [Nota traducătorului - Principiul celor 3R este explicat la articolul 4 din directivă: Replace (înlocuire), Reduce (reducere), Refine (îmbunătățire)]

Din punct de vedere al opiniei publice și pentru asigurarea unor condiții echitabile pentru toți cei implicați în chestiunile legate de achiziționarea, reproducerea, adăpostirea, îngrijirea și utilizarea animalelor în fiecare stat membru, este important să existe o abordare coerentă a evaluării proiectelor și a aplicării celor 3R. Statele membre trebuie să dispună de structurile și instrumentele necesare pentru a atinge aceste obiective, utilizându-se în mod corespunzător comitetul național.

Atât organismele responsabile cu bunăstarea animalelor, cât și comitetele naționale au un rol fundamental în crearea și menținerea unui mediu adecvat de îngrijire, numit adesea în practică și, ca atare, denumit în acest document drept o „cultură de atenție și grijă pentru animale”, în rândul comunității de utilizatori de animale.

Deși organismele responsabile cu bunăstarea animalelor pot avea contribuții la procesul de depunere a proiectelor, în temeiul directivei, evaluarea proiectelor este în totalitate o cerință complet separată. Un prim grup de lucru la nivel de experți a elaborat „Orientări la nivelul UE privind evaluarea și evaluarea retroactivă a proiectelor”, document care a fost aprobat de către autoritățile naționale competente pentru punerea în aplicare a Directivei 2010/63/UE, în cadrul reuniunii acestora din septembrie 2013¹. Prezentul document de orientare nu are menirea de a copia sau reproduce informațiile cuprinse în documentul cuprinzând „Orientările privind evaluarea și evaluarea retroactivă a proiectelor”.

¹ http://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pdf/guidance/project_evaluation/ro.pdf

Organismul responsabil cu bunăstarea animalelor

Considerentul 31

„În contextul ținerii, reproducerii și utilizării animalelor, considerațiile privind bunăstarea animalelor ar trebui să aibă maximă prioritate. Prin urmare, crescătorii, furnizorii și utilizatorii ar trebui să dispună de un organism responsabil cu bunăstarea animalelor, având ca sarcină principală acordarea de consultanță în domeniul bunăstării animalelor. De asemenea, organismul ar trebui să urmărească desfășurarea și rezultatele proiectelor la nivel de unitate, să promoveze un climat de atenție și grijă față de animale și să furnizeze instrumentele pentru aplicarea practică și punerea în aplicare rapidă a celor mai noi progrese tehnice și științifice privind principiile înlocuirii, reducerii și perfecționării cu scopul de a îmbunătăți traiul animalelor pe toată durata vieții acestora. Sfaturile acordate de organismul responsabil cu bunăstarea animalelor ar trebui justificate corespunzător pe bază de documente și ar trebui să poată fi verificate în cadrul inspecțiilor.”

Articolul 26 — Organismul responsabil cu bunăstarea animalelor

„(1) Statele membre se asigură că fiecare crescător, furnizor și utilizator instituie un organism responsabil cu bunăstarea animalelor.

(2) Organismul responsabil cu bunăstarea animalelor include cel puțin persoana sau persoanele responsabile pentru bunăstarea și îngrijirea animalelor

și, în cazul unui utilizator, un membru cu competențe științifice. Organismul responsabil cu bunăstarea animalelor beneficiază și de contribuția medicului veterinar desemnat sau a expertului menționat la articolul 25.

(3) Statele membre pot permite micilor crescători, furnizori și utilizatori să își îndeplinească prin alte mijloace sarcinile prevăzute la articolul 27 alineatul (1).”

Articolul 27 - Sarcinile organismului responsabil cu bunăstarea animalelor

„(1) Organismul responsabil cu bunăstarea animalelor îndeplinește cel puțin următoarele sarcini:

(a) consiliază personalul care se ocupă de animale în probleme legate de bunăstarea animalelor în timpul achiziției, adăpostirii, îngrijirii și utilizării acestor animale;

(b) consiliază personalul cu privire la aplicarea cerinței de înlocuire, reducere și îmbunătățire și îl ține informat cu privire la progresele tehnice și științifice privind aplicarea respectivei cerințe;

(c) instituie și evaluează procesele operaționale interne privind monitorizarea, raportarea și acțiunile ulterioare necesare bunăstării animalelor adăpostite [sau utilizate] în cadrul unității;

(d) urmărește evoluția și rezultatele proiectelor ținând seama de efectul asupra animalelor utilizate și identificând elementele care contribuie și mai mult la înlocuire, reducere și îmbunătățire; și

(e) acordă consiliere pentru programele de relocare, inclusiv privind socializarea adecvată a animalelor ce urmează a fi relocate.

(2) Statele membre se asigură că toate înregistrările recomandărilor făcute de către organismul responsabil cu bunăstarea animalelor, precum și ale deciziilor luate cu privire la recomandările respective sunt păstrate pentru o perioadă de cel puțin trei ani.

La cerere, înregistrările sunt puse la dispoziția autorității competente.”

Comitetele naționale

Considerentul 48

„Este nevoie să se asigure o abordare coerentă a evaluării proiectelor și a strategiilor de revizuire la nivel național. Statele membre ar trebui să instituie comisii naționale pentru protecția animalelor utilizate în scopuri științifice pentru a oferi consultanță autorităților competente și organismelor responsabile de protecția animalelor în vederea promovării principiului înlocuirii, reducerii și îmbunătățirii. Prin urmare, o rețea de comisii naționale ar trebui să joace un rol în schimbul de cele mai bune practici la nivelul Uniunii.”

Articolul 49 - Comitetele naționale pentru protecția animalelor utilizate în scopuri științifice

„(1) Fiecare stat membru instituie un comitet național pentru protecția animalelor utilizate în scopuri științifice. Acesta oferă consultanță autorităților competente și organismelor responsabile cu protecția animalelor privind aspecte legate de achiziție, creștere, adăpostire, îngrijire și utilizare a animalelor în proceduri și asigură schimbul celor mai bune practici.

(2) Comitetele naționale menționate la alineatul (1) fac schimb de informații privind funcționarea organismelor responsabile cu protecția animalelor, privind evaluările proiectelor, și pun în comun cele mai bune practici în cadrul Uniunii.”

Organisme responsabile cu bunăstarea animalelor

Avantajele unui organism responsabil cu bunăstarea animalelor eficiente

Un organism responsabil cu bunăstarea animalelor eficiente prezintă multe avantaje atât pentru animale, cât și pentru știință și pentru personalul care lucrează cu animale. Organismul oferă unității asigurare prin

- ameliorarea bunăstării animalelor - inclusiv îmbunătățiri în ceea ce privește practicile legate de adăpostire, creștere, reproducere, îngrijire și utilizare;

- asumarea unui rol central în promovarea bunăstării animalelor și a îngrijirii și utilizării responsabile a animalelor crescute, ținute sau utilizate în experimentele științifice, inclusiv consiliere cu privire la activitatea planificată și lucrările în curs;
- furnizarea de consiliere privind bunele practici și asigurarea punerii în aplicare a acestora în mod corespunzător;
- punerea la dispoziție a unui forum de importanță critică pentru aplicarea cotidiană a principiului celor 3R;
- motivația și sprijinul pentru bunăstarea animală și aplicarea principiului celor 3R;
- furnizarea de consiliere cu privire la procesul de depunere a proiectelor, în special promovarea principiului celor 3R, cu colaborare continuă pe măsură ce proiectele se derulează;
- rolul său de punct principal de contact pentru orice conflict între bunăstarea animală și știință;
- îmbunătățirea legăturii și a comunicării între oamenii de știință și îngrijitorii/tehnicienii pentru îngrijirea animalelor;
- influențarea conducerii în sensul asigurării resurselor adecvate pentru a permite atât rezultate științifice de calitate, cât și bunăstarea animalelor;
- asigurarea legăturii efective cu comitetul național;
- promovarea științei animalelor de laborator - prin comunicarea cu mediul părților interesate externe;
- îmbunătățirea încrederii populației în calitatea activității științifice și a îngrijirii în unități;
- favorizarea unei bune culturi de atenție și grijă față de animale;
- îmbunătățirea calității rezultatelor științifice.

Structura, componența și competențele necesare organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor

Sarcinile minime ale ORB stabilite în directivă acoperă o gamă largă de teme tehnice, științifice și de gestionare, care necesită contribuții din partea personalului cu o gamă largă de cunoștințe, expertiză și experiență. Componența minimă prevăzută la articolul 26 constă în persoana sau persoanele responsabile pentru bunăstarea și îngrijirea animalelor și, în cazul

unităților utilizatoare, un membru cu competențe științifice, cu contribuția medicului veterinar desemnat².

Structură organizatorică

Există mulți factori care pot influența structura optimă a ORB, între care:

- natura unității (crescător, furnizor, utilizator);
- mărimea unităților, inclusiv numărul și complexitatea unităților, și numărul de angajați;
- domeniul de cercetare;
- numărul și tipul de proiecte și proceduri;
- specia și numărul de animale utilizate;
- structura instituțională și organizarea - de exemplu, amplasamente multiple situate în locuri diferite;
- stilul și structura gestionării;
- angajamentul instituțional (de exemplu, alocarea resurselor);
- cultura instituțională de atenție și grijă, care poate varia în funcție de natura instituției, de exemplu, mediul academic față de industrie, și instituție publică față de sectorul privat;
- misiunile și sarcinile suplimentare atribuite ORB în cadrul unității.

În unitățile mari și complexe, sarcinile ORB sunt adesea împărțite în componente mai mici, cum ar fi subgrupuri specializate bine definite (de exemplu, subgrupul privind îmbogățirea mediului de viață), subordonate unui ORB principal.

Competențe de bază

Pentru a permite îndeplinirea sarcinilor și realizarea deplină a beneficiilor unui ORB eficace, membrii acestuia ar trebui să beneficieze de contribuții din partea personalului cu un nivel adecvat de cunoștințe, înțelegere și expertiză într-o serie de domenii esențiale. Competențele necesare pot varia în funcție de aspectele specifice avute în vedere de ORB la un moment dat, și, din când în când, poate fi necesar să se recurgă la expertiză suplimentară.

Unități utilizatoare

- legislația relevantă
- etologie animală, creșterea, îngrijirea animalelor, sănătatea și bunăstarea tuturor speciilor din cadrul unei unități, inclusiv practicile de îmbogățire a mediului de viață ;
- fiecare dintre cei 3R se aplică lucrărilor din cadrul unității
 - alternative de înlocuire;

² Atunci când este menționat în prezentul document, termenul de „medic veterinar desemnat” se referă atât la „medic veterinar desemnat”, cât și la „un expert cu o calificare corespunzătoare acolo unde este necesar” în conformitate cu articolul 25 din directivă.

- reducere printr-un protocol experimental corespunzător și informații statistice; programe eficiente de reproducere;
- îmbunătățire, asigurându-se că se ține seama de aplicarea principiilor de îmbunătățire pe întreaga durată de viață a animalelor utilizate pentru reproducere și/sau proceduri științifice, inclusiv metodele de alinare a durerii, a suferinței și a stresului (de exemplu anestezie, analgezie) și determinarea punctelor finale umane;
- evaluarea bunăstării (inclusiv recunoașterea durerii, a suferinței și a stresului);
- sacrificarea prin metode umane;
- toate procedurile și modelele animale utilizate în unitate;
- disciplinele științifice în care se desfășoară activități de cercetare în cadrul unității.

Expertiza suplimentară care poate îmbunătăți eficiența ORB include:

- comunicare/aptitudini interpersonale (inclusiv de în materie de prezentare, leadership, influență, organizare, de înțelegere a responsabilității colective);
- competențe educaționale;
- competențe de asigurare a calității/audit, acolo unde este cazul.

Unități de creștere a animalelor și unități furnizoare

În comparație cu unitățile utilizatoare, unitățile de creștere a animalelor și unitățile furnizoare efectuează o gamă mai restrânsă de activități. Prin urmare, competențele de bază necesare pot fi mai puțin extinse. Cu toate acestea, următoarele elemente sunt considerate esențiale:

- legislația relevantă;
- creșterea, îngrijirea animalelor, sănătatea și bunăstarea tuturor speciilor (inclusiv a animalelor modificate genetic, acolo unde este cazul) din cadrul unei unități, inclusiv practicile de îmbogățire a mediului de viață;
- cei 3R, în special îmbunătățirea și reducerea, în contextul aplicării acestora pe întreaga durată de viață a animalelor utilizate în proceduri de reproducție;
- evaluarea bunăstării (inclusiv recunoașterea și alinarea durerii, a suferinței și a stresului), strategii definite de intervenție pentru aspectele legate de reproducție și de sănătate, precum și sacrificarea prin metode umane;
- expertiză în practicile de reproducere.

Componentă - când este necesară o reprezentare mai largă

Având în vedere numeroasele cerințe în materie de cunoștințe, în general este necesară o componentă mai cuprinzătoare decât minimul cerut la articolul 26, excepțiile posibile fiind unitățile foarte mici cu un număr mic de animale și/sau un număr limitat de proiecte/experimente științifice.

Componenta ar trebui să fie suficient de flexibilă pentru a se asigura că toate aspectele sunt acoperite - în cazul contribuțiilor științifice, acestea pot varia în funcție de temele științifice în

discuție. Se poate avea în vedere o utilizare structurată a rețelelor și experților externi, în vederea completării expertizei ORB principal pe o bază ad-hoc.

Deși în componența ORB nu se impune prezența unui medic veterinar, contribuția veterinarilor este obligatorie conform directivei, deoarece este considerată a fi foarte valoroasă. Prin urmare, o serie de state membre au dispus includerea formală a acestora în cadrul ORB.

Membrii independenți (din interiorul sau din afara unității) sunt considerați, de asemenea, un mijloc important de a încorpora opinii mai largi și de a promova transparența. Există mai multe categorii de astfel de membri. Aceștia pot fi experți dintr-un domeniu relevant (cum ar fi comportamentul animalelor sau tehnologiile de înlocuire), dintr-o altă disciplină științifică, sau pot fi complet „nespecialiști”. Aceștia pot fie să fie independenți față de unitate, față de știință, sau față de ambele.

Beneficiile unei componente mai largi

- disponibilitatea unor avize privind o gamă mai largă de aspecte științifice, legate de principiul celor 3R, de bunăstare, precum și aspecte tehnice, care conduc la îmbunătățiri atât în ceea ce privește bunăstarea animalelor, cât și a rezultatelor științifice și în materie de identificare a posibilităților de înlocuire a animalelor (*replace*), de reducere a suferinței (*reduce*) și de îmbunătățire a procedurilor (*refine*);
- sprijinul pentru activități specifice poate fi împărțit, de exemplu, în subgrupuri, pentru a maximiza utilizarea resurselor și a timpului personalului;
- o rezervă de membri științifici care pot fi selectați poate soluționa orice conflict de interese în cadrul unor domenii specifice de cercetare;
- un număr mai mare de membri are drept rezultat accesul la o gamă mai largă de contacte (atât în exteriorul, cât și în interiorul unității);
- facilitează conștientizarea și sprijinirea rolului ORB în cadrul unității;
- implicarea membrilor independenți va aduce o nouă perspectivă și va contribui la o mai mare deschidere și transparență și la punerea în discuție a „statu quo”;
- reprezentarea conducerii la nivel înalt poate asigura sprijin pentru ORB în cadrul unității;
- este disponibilă o „masă critică” de experți, care va oferi o mai mare șansă de a dezbate aspecte legate de bunele practici și de a identifica noi oportunități pentru punerea în aplicare a celor 3R.

Provocările unei componente mai largi

- presiuni asupra resurselor (timp, persoane, buget);
- eficiența ar putea avea de suferit - se poate dovedi mai dificil sau ar putea fi nevoie de mai mult timp pentru a se lua decizii, dacă sunt implicate mai multe persoane - și perspective, în special în organizațiile mari și complexe;
- menținerea echilibrului diferitelor competențe în cadrul componentei ORB;
- diluarea responsabilității („altcineva va face acest lucru”);

- menținerea echilibrului contribuțiilor din partea personalului de îngrijire a animalelor și a personalului științific;
- păstrarea confidențialității.

Fiecare unitate ar trebui să stabilească o dimensiune și o structură adecvate, având în vedere complexitatea unității și competențele necesare, luând în considerare atât beneficiile potențiale, cât și provocările. Aceste calcule ar trebui să conducă la o „dimensiune optimă”, care să faciliteze îndeplinirea integrală a obiectivelor ORB. Aceasta ar trebui să asigure o viziune de ansamblu eficientă în ceea ce privește îngrijirea și utilizarea animalelor și implicarea tuturor membrilor personalului, și să contribuie în mod pozitiv la creșterea bunăstării, la punerea efectivă în aplicare a celor 3R și la rezultate științifice mai bune.

Îndeplinirea cerințelor referitoare la organismul responsabil cu bunăstarea animalelor în cazul crescătorilor, utilizatorilor și furnizorilor mici

În directivă nu există o definiție a ceea ce constituie unități „mici”. Două state membre au furnizat o definiție pentru astfel de unități - una este o unitate cu mai puțin de 10 angajați, cealaltă o unitate având mai puțin de 5 angajați și care utilizează mai puțin de 50 de animale pe an.

În multe state membre, toate unitățile, indiferent de mărime, trebuie să respecte cerințele menționate la articolele 26 și 27 prin introducerea de ORB.

Cu toate acestea, în acele state membre în care crescătoriile, furnizorii și utilizatorii mici sunt autorizați să îndeplinească sarcinile ORB prin alte mijloace, sarcinile respective trebuie să fie îndeplinite chiar dacă nu s-a instituit în mod oficial un ORB în conformitate cu articolul 27 din directivă.

Una dintre principalele provocări ale unităților mici este de a dispune de toate aptitudinile și competențele necesare pentru realizarea în mod eficace a sarcinilor ORB. Astfel de unități recurg adesea la resurse externe pentru a completa eventualele lacune.

Contribuțiile externe pot extinde baza de cunoștințe, deoarece în unitățile mici este mai mare riscul de a nu fi la curent cu evoluțiile în domeniul științei animalelor de laborator.

Astfel de contribuții externe pot lua următoarele forme:

- utilizarea de experți externi pentru competențe specifice de la caz la caz, în special în ceea ce privește aspecte de detaliu ale științei;
- punerea în comun a resurselor cu alte instalații mai mici;
- utilizarea ORB ale unităților mai mari.

Este important ca sarcinile să fie direcționate și proporționale pentru a răspunde nevoilor locale.

Unele unități mici, în special în cazul în care există similitudini, de exemplu, lucrări care implică speciile de animale de fermă, s-au unit și au dezvoltat în comun sarcinile ORB.

Abordarea eficientă a potențialelor conflicte de interese poate constitui o provocare, în special în cazul în care resursele sunt împărțite între structuri.

Un medic veterinar desemnat posedă multe dintre competențele necesare și poate contribui la îndeplinirea eficientă a sarcinilor.

Îndeplinirea sarcinilor organismului responsabil cu bunăstarea animalelor

Fiecare ORB ar trebui să elaboreze în mod eficace caietul de sarcini, să asigure claritatea cu privire la rolul, responsabilitatea și nivelul de autoritate al tuturor membrilor unității.

Acestea ar trebui să fie aprobate și sprijinite vizibil de conducerea unității. Este important ca toți membrii personalului să fie informați cu privire la existența și rolul ORB și să fie încurajați să contribuie cu sugestii și să le aducă în atenție preocupările lor. Astfel de informații pot fi furnizate în materialele de formare pentru personalul nou angajat.

Este necesar un cadru de comunicare eficace {deseori dezvoltat în mod concertat cu persoana responsabilă pentru informare [articolul 24 alineatul (1) litera (b)]} pentru a se asigura diseminarea eficientă a informațiilor atât în interiorul organizației, cât și, după caz, către alți oameni de știință/organizații din afara unității.

Mai jos sunt prezentate orientări privind îndeplinirea celor cinci sarcini-cheie ale ORB.

i. Consiliază personalul care se ocupă de animale în probleme legate de bunăstarea animalelor în timpul achiziției, adăpostirii, îngrijirii și utilizării acestor animale

ORB ar trebui să constituie forumul în care pot fi examinate și aprobate practici noi sau revizuite referitoare la îngrijirea și utilizarea animalelor. ORB poate elabora practici interne adaptate ținând seama de informațiile provenind dintr-o diversitate de surse interne și externe, cum ar fi noi publicații, participarea la evenimente de dezvoltare profesională continuă (DPC) și contactele cu alți oameni de știință/unități.

- **Dezvoltarea unor politici și standarde locale care includ proceduri standard de operare (PSO)**

Adesea, ORB examinează și aprobă standardele și practicile interne privind aspectele de îngrijire și utilizare și propune actualizări pe măsură ce devin disponibile informații noi și practici îmbunătățite. De exemplu, ORB poate defini orientări cu privire la: cele mai bune metode de administrare și de eșantionare (de exemplu, volume, căi) pentru speciile utilizate; evaluarea severității; gestionarea efectelor adverse, inclusiv a fenotipurilor modificate genetic dăunătoare (MG); îmbogățirea mediului de viață, strategii de socializare și acomodare; utilizarea animalelor în sălbăticie.

ORB poate elabora recomandări cu privire la modalitatea de a trata excepțiile de la practicile standard (de exemplu, orice cerință privind adăpostirea individuală) și la modul în care orice asemenea excepții sunt urmărite pentru a se evalua impactul asupra animalelor.

De asemenea, ORB poate examina elemente legate de transport (de exemplu, caracterul adecvat al transportatorilor, probleme legate de climă, problemele locale ale unității) și, în special, acele aspecte care nu au fost luate în considerare în alte acte legislative și care ar putea avea un impact negativ asupra bunăstării animalelor.

- **Diseminarea de informații privind standardele și politicile în cadrul unității**

ORB are un rol semnificativ, adesea în combinație cu persoana responsabilă cu asigurarea accesului la informații [articolul 24 alineatul (1) litera (b)], pentru a se asigura faptul că personalul este bine informat cu privire la practicile legate de bunăstarea, îngrijirea și utilizarea animalelor, și că aceste practici sunt puse în aplicare. Îmbunătățirile sau modificările în ceea ce privește practicile legate de principiul celor 3R trebuie să fie aduse în timp util în atenția personalului relevant și trebuie urmărite pentru a evalua impactul acestor modificări.

Poate fi luată în considerare și instituirea unui consiliu științific consultativ extern care să se întâlnească cel puțin o dată pe an pentru a examina practicile legate de bunăstarea, utilizarea și îngrijirea animalelor, precum și eficacitatea ORB.

Puncte incluse permanent pe ordinea de zi (de exemplu, rapoarte sanitare din partea medicului veterinar desemnat) sunt considerate utile pentru a contribui la diseminarea informațiilor referitoare la noile evoluții pentru ameliorarea stării de sănătate și a bunăstării animalelor din unitate.

Aspectele care pot fi luate în considerare includ: sursa din care provin animalele, starea de sănătate, evitarea animalelor excedentare și promovarea partajării de organe/țesuturi.

- ii. **Consiliază personalul cu privire la aplicarea cerinței de înlocuire, reducere și îmbunătățire și îl informează în legătură cu progresele tehnice și științifice privind aplicarea respectivei cerințe**

ORB pot aborda această sarcină în mai multe moduri, de exemplu prin

- elaborarea și contribuțiile la orientări privind aplicarea principiului celor 3R în vederea includerii în cadrul de educație și formare, inclusiv DPC, al unității;
- identificarea și diseminarea de bune practici în ceea ce privește principiul celor 3R, de exemplu, îmbunătățirea proiectării experimentelor și optimizarea mărimii grupului;
- instituirea unor procese care să recunoască și să recompenseze inițiativele în materie de 3R și punerea în practică a acestora;
- inițiative interdisciplinare în domeniul celor 3R, de exemplu ateliere reunind practicieni/experti *în domeniul procedurilor in vivo și in vitro care să analizeze posibilitățile în materie de 3R*;
- discuții și analize interne pentru a identifica viitoare domenii de prioritate pentru dezvoltarea de soluții legate de cei 3R în cadrul unității;

- încurajarea în mod activ a oamenilor de știință, a tehnicienilor și a personalului de îngrijire să colaboreze pentru a dezvolta și a pune în aplicare îmbunătățiri;
- asigurarea abordării specifice a reducerii și înlocuirii, precum și a îmbunătățirii - membrii cu experiență în conceperea de experimente și dezvoltarea de alternative pot contribui efectiv în acest sens;
- crearea unei culturi a celor 3R în cadrul unității - pentru informații suplimentare, un exemplu al modului în care acest lucru ar putea fi abordat pot fi găsit pe pagina de internet a NC3Rs³ (website⁴).

iii. Instituie și evaluează procesele operaționale interne privind monitorizarea, raportarea și acțiunile ulterioare necesare bunăstării animalelor adăpostite sau utilizate în cadrul unității

Mecanismele adoptate pentru a îndeplini aceste cerințe vor varia semnificativ în funcție de dimensiunea unității, natura și complexitatea activității desfășurate.

Toți crescătorii, furnizorii și utilizatorii ar trebui să dispună de proceduri de control al calității în vigoare și înregistrate. Acestea ar trebui să includă definiția, domeniul de aplicare și sarcinile ORB din cadrul unității, precum și principiile și practicile aferente, inclusiv procedurile pentru înregistrarea, raportarea și gestionarea chestiunilor pertinente, inclusiv a mecanismelor pentru prevenirea reapariției problemelor care se pot manifesta. Ar trebui avută în vedere în aceste proceduri includerea unor analize specifice în materie de bunăstare a animalelor (trebuie luate în considerare următoarele: ce/când/cum/frecvența/raportare și feedback).

Pot exista și alte practici de gestionare în vigoare care se concentrează asupra proceselor operaționale independente de ORB. Cu toate acestea, ORB trebuie să fie la curent cu toate aceste practici care au impact asupra bunăstării, îngrijirii și utilizării animalelor. ORB ar trebui să solicite să primească rapoartele relevante privind astfel de practici și să fie încurajate să transmită contribuții și feedback cu privire la acestea.

Următoarele sugestii vizează mecanismele care vor ajuta la stabilirea și revizuirea proceselor interne. Acestea au funcționat cu succes în unități, însă aplicabilitatea lor va depinde de natura unității și este puțin probabil ca o singură unitate să le aibă pe toate în funcțiune:

- audituri interne oficiale de asigurare a calității pe parcursul proiectelor/procedurilor care pot implica contribuții ale ORB;
- audituri specifice proiectelor/procedurilor ORB;
- sisteme de urmărire a constatărilor auditului și a răspunsurilor la acestea;

³ National Centre for the Replacement, Refinement & Reduction of Animals in Research (UK) [Centrul național pentru înlocuirea, îmbunătățirea și reducerea animalelor în cercetare (UK)]

⁴ An institutional framework for the Three Rs <http://www.nc3rs.org.uk/institutional-framework-3rs>

- o procedură standard de operare (PSO) cu privire la modul în care sunt tratate, înregistrate și raportate preocupările formulate în timpul auditurilor în ceea ce privește neconformitatea sau bunăstarea animalelor;
- auditurile clienților externi;
- examinarea de către ORB a structurilor de adăpostire a animalelor și transmiterea de contribuții și reacții către personalul științific și de îngrijire pentru a ajuta la promovarea unei bune culturi de atenție și grijă;
- instituirea unei linii anonime de raportare, pentru a permite oricărei persoane să raporteze preocupările legate de bunăstarea animalelor în afara liniilor directe ierarhice de raportare;
- revizuiți interne periodice ale unor aspecte specifice, de exemplu, reducerea la minimum a excedentului de animale, revizuirea severității anticipate prin raportare la severitatea reală și a aspectelor legate de frecvența cu care sunt atinse puncte finale umane;
- revizuirea eficacității sistemelor instituite pentru a se asigura că animalele sunt monitorizate în mod corespunzător, de exemplu, monitorizarea zilnică a cuștilor individuale în care se află animale, observarea comportamentului și a semnelor clinice și înregistrarea acestora utilizând „fișe de punctaj”.

De exemplu, în documentul de orientare al UE privind cadrul de evaluare a severității⁵ se recunoaște că adoptarea unei „abordări de echipă” la stabilirea și punerea în aplicare a unui protocol de evaluare a bunăstării pentru fiecare studiu este o practică bună. Documentul recomandă, totodată, ca, pentru consecvență, ORB să participe la definirea protocoalelor pentru evaluarea gradului real de severitate. Este citat, de asemenea, ca vizând să promoveze utilizarea consecventă a sistemului, un proces de verificare în care sunt comparate deciziile adoptate de persoane diferite;

- invitarea unor experți externi să reexamineze sistemele interne și/sau structurile destinate animalelor;
- procese care permit raportarea și înregistrarea problemelor legate de bunăstarea animalelor și, dacă este necesar, acordarea unei priorități mai ridicate cazurilor preocupante
 - proceduri pentru urmărirea chestiunilor examinate și pentru a se asigura că acestea au fost investigate și rezolvate;
 - capacitatea de a utiliza sistemul de evidență a datelor pentru monitorizarea tendințelor/a apariției recurente a chestiunilor examinate;
 - asigurarea faptului că o anumită persoană este identificată ca fiind responsabilă pentru urmărire și monitorizare;
- un sistem de monitorizare internă a inspecțiilor oficiale efectuate de autoritatea competentă.

⁵ http://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pdf/guidance/severity/ro.pdf

iv. Urmărește derularea și rezultatele proiectelor, ținând seama de efectul asupra animalelor utilizate; identifică elementele care contribuie în continuare la înlocuire, reducere și îmbunătățire și oferire de consiliere cu privire la acestea

ORB pot avea un impact pozitiv în toate fazele unui proiect, de la primele momente ale planificării la procesul de depunere a cererilor, monitorizarea lucrărilor în curs și până la acțiunile subsecvente finalizării proiectului.

Contribuția în faza de planificare a proiectului și de depunere a propunerii de proiect poate oferi oportunități de îmbunătățire a calității propunerilor depuse, de garantare a faptului că cei 3R au fost puși în aplicare și de verificare a faptului dacă în cadrul unității există sau nu facilități și competențe corespunzătoare pentru activitățile care urmează să fie desfășurate. Mai multe informații și sugestii pot fi găsite în documentul „Principii directe privind bunele practici pentru procesele de evaluare etică”⁶. ORB pot contribui, de asemenea, în mod similar la prezentarea de modificări ale proiectelor.

Este util ca ORB să primească rapoarte în urma unor studii-pilot pentru noi domenii de activitate în care există unele incertitudini asupra efectelor experimentelor asupra animalelor.

Evaluările intermediare ale proiectelor, în special pentru proiectele de lungă durată, pot fi utilizate pentru a se asigura că lucrările se încadrează în grafic și că sunt utilizate orice oportunități pentru punerea în aplicare a celor 3R.

Evaluările/rapoartele interne la încheierea proiectelor oferă bune ocazii pentru a se evalua impactul real asupra animalelor prin comparație cu previziunile și pentru a se stabili dacă pot fi identificate în vederea diseminării oportunități suplimentare de punere în aplicare a celor 3R. A se vedea documentul de lucru „Orientări la nivelul UE privind evaluarea și evaluarea retroactivă a proiectelor”⁷

Alte abordări care pot fi utilizate de un ORB includ

- ORB poate impune instituirea unui sistem pentru raportarea oricăror efecte adverse sau morți neprevăzute, sau în cazul în care cifrele anticipate sunt susceptibile de a fi depășite;
- ORB, în consultare cu titularii de proiecte, poate concepe programe de monitorizare adaptate pentru animalele utilizate în experimente (a se vedea, de asemenea, documentul de lucru al UE privind cadrul de evaluare a severității, menționat anterior) care includ:
 - frecvența activității de monitorizare pe baza severității anticipate a procedurilor (definirea unor etape critice specifice pe parcursul procedurii)
 - formarea necesară pentru persoanele care monitorizează animalele (asigurându-se capacitatea acestora de a distinge comportamente normale/anormale ale animalelor în contextul procedurilor puse în aplicare);

⁶ <http://www.lasa.co.uk/PDF/GP-ERPJuly2010printFINAL.pdf>

⁷ http://ec.europa.eu/environment/chemicals/lab_animals/pdf/guidance/project_evaluation/ro.pdf

- o listă de control sau un model de fișă cuprinzând indicatorii de bunăstare care urmează să fie evaluați în cursul procesului de monitorizare (de exemplu, un sistem oficial de notare a indicatorilor de bunăstare, care să stabilească în mod clar puncte finale umane);
- un model de fișă pentru revizuirea/discutarea rezultatelor cu cercetătorul responsabil;
- un model de fișă pentru a fi utilizat la încheierea proiectului pentru transmiterea de feedback către ORB;
- ORB pot utiliza informațiile deja disponibile (de exemplu, informațiile incluse în cererile la solicitarea granturilor de cercetare) privind utilizarea animalelor pentru a se reduce duplicarea eforturilor;
- ORB pot elabora modalități pentru a se asigura că toți membrii relevanți ai personalului sunt la curent cu practicile ORB în ceea ce privește supravegherea proiectului, inclusiv cazurile în care sunt necesare informații, formatul în care acestea trebuie prezentate și persoana care trebuie să le pună la dispoziție. ORB poate, de asemenea, să stabilească proceduri care să permită semnalarea și tratarea situațiilor preocupante (denunțarea abuzurilor).

v. Acordă consiliere pentru programele de relocare, inclusiv privind socializarea adecvată a animalelor ce urmează a fi relocate

Deși relocarea este permisă în temeiul dispozițiilor directivei (articolul 19), aceasta trebuie să aibă loc doar atunci când pot fi îndeplinite o serie condiții specifice, și anume

- (a) starea de sănătate a animalului permite acest lucru;
- (b) nu există niciun pericol pentru sănătatea publică, sănătatea animală sau pentru mediul înconjurător;
- (c) au fost luate măsuri adecvate pentru protejarea bunăstării animalului.

Ar trebui să existe orientări la nivel național (la nivelul statelor membre) completate de orientări locale (ORB) privind relocarea, deoarece acest lucru poate contribui la minimizarea întârzierilor nejustificate în cazul în care apare o posibilitate de relocare.

Orientările ORB trebuie să stabilească în mod clar condițiile care trebuie îndeplinite la nivelul unității. Orientările trebuie să includă informații referitoare la:

- circumstanțele în care un animal poate fi relocat;
- modul în care animalul a fost identificat drept candidat la relocare și modul în care bunăstarea sa va fi menținută și consolidată prin includerea într-un program de relocare;
- contribuția veterinarului este necesară în acest proces și în orice acțiuni ulterioare;
- detalii necesare privind sănătatea, utilizarea și programul de medicină preventivă, după caz;

- detalii cu privire la programul de socializare propus (care urmează să fie convenit cu experții adecvați);
- criteriile pe baza cărora să se evalueze adecvarea noului proprietar/noului mediu;
- responsabilitățile definite și modelele de declarație conexe pentru noii proprietari;
- detalii cu privire la orice program subsecvent;
- documentația convenită care trebuie să însoțească animalul;
- modalitatea de a oferi consiliere, după caz, noilor proprietari (de exemplu printr-o persoană de contact desemnată);
- identificarea noilor proprietari potențiali (N.B. colaborarea cu asociațiile de protecție a animalelor, cu experiență în programele de relocare, s-a dovedit a fi un succes).

O publicație a LASA oferă recomandări suplimentare pentru relocarea câinilor⁸.

Alte sarcini la care poate contribui organismul responsabil cu bunăstarea animalelor

Rolul central al ORB într-o unitate, împreună cu o bună imagine de ansamblu pe care ar trebui să o aibă asupra chestiunilor legate de bunăstarea, îngrijirea și utilizarea animalelor oferă o ocazie excelentă de a contribui la alte sarcini conexe, în beneficiul atât al bunăstării animalelor, cât și al științei, în cazul în care resursele permit acest lucru. Sarcini suplimentare propuse în cazul cărora ORB pot contribui în mod util la practicile de bunăstare și de îngrijire în cadrul unei unități includ:

- contribuția la cadrul de educație și formare și la conținutul acestuia în cadrul unității; legătura cu persoana responsabilă cu formarea și competențele [articolul 24 alineatul (1) litera (c)], pentru a se asigura că dispozițiile privind formarea și DPC rămân actuale și adecvate - ORB pot contribui la identificarea aspectelor care vor face obiectul unor cursuri de actualizare sau de perfecționare, de exemplu, în ceea ce privește anestezia;
- examinarea punerii în aplicare a actelor legislative aferente, cum ar fi cele privind transportul de animale vii și biosecuritatea;
- sprijinirea elaborării și a punerii în aplicare a strategiei de comunicare a unității privind utilizarea animalelor - atât cea internă, cât și cea externă;
- contribuția la stabilirea priorităților în ceea ce privește alocarea resurselor în cadrul unităților.

Promovarea unei culturi de atenție și grijă față de animale

Asigurarea unei culturi corespunzătoare de atenție și grijă față de animale este în interesul tuturor, deoarece aceasta va promova creșterea bunăstării animalelor și, prin urmare, rezultate științifice mai bune, și va da tuturor celor implicați în activitățile unității încrederea că

8

<http://www.lasa.co.uk/PDF/LASA%20Guidance%20on%20the%20Rehoming%20of%20Laboratory%20Dogs.pdf>

asigurarea unor practici de înaltă calitate în ceea ce privește îngrijirea și utilizarea animalelor constituie o prioritate importantă.

Simpla deținere a unor structuri pentru adăpostirea animalelor și a unor resurse care îndeplinesc cerințele prevăzute de legislație nu înseamnă că se va înregistra automat un nivel corespunzător în materie de bunăstare a animalelor, îngrijire și practici de utilizare. Toate persoanele implicate în îngrijirea și utilizarea animalelor ar trebui să fie angajate să respecte principiul celor 3R și să demonstreze o atitudine atentă și respectuoasă față de animalele crescute sau utilizate în experimentele științifice. Fără o cultură corespunzătoare de atenție și grijă față de animale în cadrul unei unități, este puțin probabil ca bunăstarea și rezultatele științifice să fie optimizate.

Între factorii esențiali care se combină pentru a favoriza o cultură adecvată de atenție și grijă față de animale în interiorul unei unități se numără:

- un comportament și o atitudine corespunzătoare față de cercetarea pe animale din partea tuturor membrilor-cheie ai personalului de cercetare este de o importanță crucială. Conducerea unității trebuie să cunoască chestiunile legate de grija față de animale și utilizarea acestora și să se angajeze să asigure standarde ridicate în materie de bunăstare animală; angajați care să dea dovadă de grijă, care să accepte responsabilitatea individuală la toate nivelurile și să fie dispuși să ia inițiativa de a soluționa problemele în cazul în care apar. Pe scurt, o atitudine care nu se bazează exclusiv pe respectarea normelor, ci și pe o abordare individuală în spirit pozitiv și proactiv în privința bunăstării animalelor și a științei fără cruzime (*humane*);
- dorința organizației de a asigura standarde înalte în ceea ce privește aspectele juridice, legate de bunăstare, de cei 3R și aspectele etice ale utilizării animalelor, aplicate și acceptate la toate nivelurile în cadrul unității; unitatea va menține structurile destinate animalelor la un standard ridicat și va institui politici privind bunăstarea animalelor. Animalelor li se va asigura o bună îngrijire veterinară și tehnică de către un personal bine pregătit;
- responsabilitate partajată (fără pierderea responsabilității individuale) cu privire la îngrijirea, bunăstarea și utilizarea animalelor;
- o abordare proactivă în direcția îmbunătățirii standardelor, mai degrabă decât simpla reacție la probleme atunci când apar;
- comunicarea eficientă în cadrul unității cu privire la aspectele legate de bunăstarea, îngrijirea și utilizarea animalelor și relația acestora cu rezultate științifice de calitate;
- importanța conformității este înțeleasă și pusă în aplicare;
- persoanele care dețin anumite roluri își cunosc responsabilitățile și sarcinile;
- capacitate de acțiune pentru personalul de îngrijire și medicii veterinari - membrii personalului de îngrijire a animalelor și ai personalului tehnic sunt respectați și ascultați, iar rolurile și activitatea lor sunt sprijinite în cadrul unității;

- toate punctele de vedere și preocupările sunt ascultate și abordate în mod pozitiv. personalul de la toate nivelurile în întreaga organizație ar trebui să fie încurajat să își exprime preocupările [de exemplu, ar trebui să existe o „cultură fără culpabilizare” (*no blame culture*)]; buna interacțiune și comunicare între cercetători și personalul de îngrijire a animalelor ar trebui, de asemenea, încurajate.

Cum poate fi dezvoltată o bună cultură de atenție și grijă față de animale?

Deși cultura atenției și a grijii față de animale ar trebui să se regăsească la toate nivelurile unității, este esențial ca personalul de conducere să preia inițiativa și să își demonstreze în mod vizibil angajamentul și sprijinul pentru o bună cultură de atenție și grijă față de animale în cadrul unității.

Selecția personalului trebuie să aibă loc prin utilizarea unor procese de recrutare adaptate care să sprijine recunoașterea trăsăturilor dorite. Este de preferat ca aceste procese să fie aplicate la selectarea întregului personal implicat în îngrijirea și utilizarea animalelor.

Conducerea ar trebui să recunoască și să aprecieze eforturile personalului de promovare a unei culturi efective de atenție și grijă față de animale, de exemplu ca parte a criteriilor de evaluare a personalului, ori prin crearea unor programe de atribuire de premii pentru inițiative legate de cei 3R.

Așteptările unității cu privire la practicile de bunăstare și de îngrijire ar trebui comunicate întregului personal, nu numai celor direct implicați în îngrijirea și utilizarea animalelor. Aceste practici ar trebui subliniate și extinse în continuare în programele de formare atât inițială, cât și continuă pentru toți cei care utilizează și îngrijesc animale.

Este necesar să fie încurajată dezvoltarea unor canale de comunicare oficiale și neoficiale între cercetători și personalul de îngrijire și tehnic pentru beneficiul reciproc în ceea ce privește atât știința, cât și bunăstarea animalelor. Este necesar să se încurajeze legăturile în afara unităților pentru a dezvolta și a face schimb de bune practici, de exemplu, prin invitarea de conferențieri sau prin organizarea unor vizite de schimb de experiență pentru personal.

Rolul organismului responsabil cu bunăstarea animalelor în promovarea unei bune culturi de atenție și grijă față de animale

ORB se află în poziția ideală pentru a promova cultura de atenție și grijă față de animale și ar trebui să asigure o coordonare eficientă în acest domeniu. ORB ar trebui să se asigure, în colaborare cu cadrele superioare de conducere, că există structuri adecvate pentru a promova o cultură de atenție și grijă față de animale, precum și că aceste structuri sunt monitorizate pentru a garanta că rezultatele sunt obținute în mod eficient.

Toți membrii relevanți ai personalului trebuie să cunoască rolul ORB și să fie încurajați să contribuie cu idei și inițiative de dezvoltare în continuare a bunelor practici.

ORB ar trebui să adopte o abordare de colaborare colegială și neconflictuală, asigurând în același timp menținerea autorității și punerea în aplicare a recomandărilor.

Alte sugestii pentru a asista ORB la crearea unei bune culturi de atenție și grijă:

- încurajarea oamenilor de știință să colaboreze cu personalul de îngrijire a animalelor (și să aprecieze această colaborare);
- furnizarea de informații cu privire la rolul și funcțiile ORB pentru noii angajați și încurajarea contribuțiilor acestora;
- asigurarea implicării continue a titularilor de proiecte în cadrul ORB;
- crearea de oportunități și încurajarea tuturor membrilor personalului să comunice ORB preocupările lor și să participe la reuniunile acestuia;
- comunicarea cu toți membrii personalului (prezentări/buletine informative/pagină web) și difuzarea de informații privind cei 3R, îmbunătățirea bunăstării, schimbările de politică, rolurile personalului de îngrijire, formarea personalului și a medicilor veterinari, precum și privind ORB însuși.

Realizarea unui organism responsabil cu bunăstarea animalelor eficace

Legislația prevede ca fiecare crescător, furnizor și utilizator să înființeze un ORB. Atunci când rolurile și sarcinile sunt îndeplinite în mod eficace se pot obține beneficii semnificative în materie de bunăstare, precum și beneficii științifice. Cu toate acestea, există provocări în ceea ce privește asigurarea eficacității, care trebuie să fie abordate.

Principalele elemente critice necesare în vederea realizării unui ORB eficace sunt:

Resurse

Unitatea trebuie să se asigure că sunt puse la dispoziție suficiente resurse - acestea includ personal care dispune de suficient timp dedicat funcțiilor ORB, dotări corespunzătoare pentru reuniuni și sprijin administrativ.

Membrii trebuie să dispună de timpul necesar pentru a îndeplini sarcinile legate de ORB, inclusiv participarea la reuniuni, acțiuni și măsuri subsecvente, și pentru a se ocupa de aspecte legate de ORB între reuniuni.

Personal/competențe

- membrii, inclusiv președintele, trebuie să aibă calitățile personale care inspiră respectul pe plan tehnic sau științific;
- independența membrilor față de rolul ORB. Ei nu trebuie să se afle în situații de conflict de interese în cursul discuțiilor și al examinării proiectelor;
- persoane motivate (de preferință voluntari) care sprijină obiectivele ORB;
- este necesar să se stabilească legături cu persoanele-cheie desemnate drept responsabile în temeiul directivei [articolele 20 alineatul (2), 24 alineatul (1),

25, 40 alineatul (2) litera (b)]; alternativ, acestea ar putea fi incluse într-o componență mai largă a ORB sau într-o rețea;

- membrii ORB ar trebui să beneficieze de o formare inițială individuală corespunzătoare și de perfecționare profesională continuă;
- este necesar ca ORB să îi fie delegată suficientă autoritate și ca acesta să primească sprijin vizibil din partea conducerii; de asemenea, ORB trebuie să aibă legături strânse și să comunice îndeaproape cu conducerea superioară și să se afle într-o poziție strategică în organigrama unității;
- Unitățile trebuie să dispună de mecanisme clare și consacrate pentru a se asigura că recomandările din partea ORB sunt urmate și că ORB are autoritatea de a pune în practică toate recomandările cu impact asupra bunăstării animalelor pentru ca utilizatorii să aplice deciziile organismului. Consilierea din partea ORB trebuie să fie respectată, acceptată, pusă în aplicare și monitorizată.

Structură organizatorică

Este important să se asigure o structură corespunzătoare proporțională cu complexitatea unității.

Comunicare/vizibilitate în cadrul organizației

Procesele operaționale și modalitățile de lucru, inclusiv obiectivele și prioritățile (de exemplu, politicile, procedurile standard de operare) ale ORB, precum și reuniunile planificate și programate cu agenda fixată, înregistrarea și urmărirea acțiunilor - trebuie să fie cunoscute de personalul relevant.

Stabilirea unor canale clare de comunicare (oficiale și neoficiale) este foarte importantă.

- **În cadrul unității:** ar trebui să se instituie mecanisme care să permită furnizarea informațiilor relevante persoanelor vizate în timp util. Consultața ar trebui să fie bine direcționată și corect orientată către public. De exemplu:
 - consilierea cu privire la îmbogățirea mediului de viață pentru șoareci ar trebui să îi vizeze pe toți cei implicați în reproducerea, îngrijirea sau utilizarea șoarecilor dintr-o unitate;
 - consilierea cu privire la îmbunătățirea unei tehnici utilizate frecvent (de exemplu, prelevarea de probe de sânge de la o venă periferică) ar trebui să vizeze toate echipele de cercetare din cadrul instituției care utilizează tehnica;
 - consilierea privind o tehnică sau un model specific unui anumit proiect ar trebui orientată către echipa de cercetare implicată în proiectul respectiv (de exemplu, titularul proiectului care concepe experimentele, personalul care efectuează procedura/procedurile, medicii veterinari și personalul de

îngrijire a animalelor care oferă consultanță cu privire la punctele finale și monitorizarea animalelor).

Pentru diseminarea recomandărilor, sunt considerate a fi utile site-urile intranet, care ar trebui să fie însă însoțite de notificări individuale prin e-mail sau de o actualizare periodică, cum ar fi buletinul informativ al unității sau al ORB.

- **În afara unității:** de exemplu, între ORB, Comitetul național și alte ORB.
- **Cu autoritatea competentă** responsabilă de evaluarea proiectelor: în funcție de configurația locală, și acolo unde este cazul, poate fi vorba de interacțiuni menite să garanteze o calitate corespunzătoare a informațiilor cuprinse în propunerile de proiecte, precum și accesul la informațiile relevante pentru toți membrii ORB (inclusiv ziare, baze de date etc.) în scopul evaluărilor retroactive.

Provocări și soluții posibile pentru realizarea unui ORB eficace

Provocări	Soluții posibile
Insuficiente resurse/autoritate/asistență din partea conducerii - fără o autoritate efectivă pentru a trata cu persoanele necooperante, sau pentru a-și face sfaturile acceptate, sau resurse neadecvate pentru a emite recomandări.	<p>Sensibilizarea conducerii superioare cu privire la rolurile și responsabilitățile organismului responsabil cu bunăstarea animalelor prin încurajarea și susținerea din partea autorității competente.</p> <p>Prin feedback cu privire la inspecții (în temeiul articolului 34); orientări publicate cu privire la rolul/așteptările ORB și ale unităților, de exemplu conformitatea; favorizarea unei bune culturi de atenție și grijă față de animale; componentă și competențe adecvate; reuniuni periodice; abordarea eficientă a problemelor; educare și formare profesională corespunzătoare</p>
Lipsa de cunoștințe/înțelegere a rolului ORB; expertiza internă insuficientă; personal reticent să se prezinte voluntar pentru a avea un rol în ORB; preocupări în ceea ce privește conflictul de interese	<p>Recunoașterea de către conducere a importanței rolului ORB; includerea unor discuții privind rolurile ORB în programele de formare inițială și în evaluările periodice.</p> <p>Formarea și perfecționarea profesională continuă pentru membrii ORB.</p> <p>O atenție deosebită acordată competențelor necesare (cunoștințe, abilități și competențe personale) și un proces de selecție pentru membrii ORB pe baza acestora.</p> <p>Analiza lacunelor în materie de aptitudini necesare și sprijin pentru căutarea expertizei externe, după caz.</p> <p>Evitarea conflictelor este esențială: aceasta trebuie să fie luată în considerare în mod corespunzător și</p>

	trebuie pus în aplicare un proces pentru preveni acest lucru.
Comunicări ale ORB mediocre, nestructurate	Srijin pentru strategii eficiente de informare; dezvoltarea de legături strânse și srijin pentru persoana (persoanele) responsabilă (responsabile) pentru informare
Imposibilitatea de a se exprima în mod liber	<p>Fiecare membru al personalului ar trebui încurajat să aducă în discuție aspecte preocupante, fără teamă de represalii. Pentru a se facilita libertatea de exprimare și de abordare a problemelor, ar trebui dezvoltată o cultură instituțională care nu tolerează hărțuirea.</p> <p>Președintele ar trebui să ia măsurile necesare pentru a se asigura că toți membrii ORB sunt încurajați să contribuie în mod activ la reuniuni.</p>
ORB nu este luat în serios; Consilierea nu este luată în considerare sau pusă în aplicare.	<p>Capacitate reală de acțiune a ORB - recomandările acestuia ar trebui acceptate, cu excepția cazului în care motive solide împiedică să se procedeze în acest fel.</p> <p>Definirea structurilor corespunzătoare: specifice unității/adaptate la nevoile unității.</p> <p>Evitarea birocrăției inutile: garantarea faptului că activitățile corespund unității; utilizarea instrumentelor existente; combinație de înregistrări oficiale și neoficiale.</p> <p>Suficientă autoritate, dar fără a-și pierde rolul „consultativ” și nevoia de a crea un echilibru între acestea.</p> <p>Menținerea coerenței și a continuității: suprapunerea mandatelor membrilor poate fi utilă în această privință.</p> <p>Obținerea de feedback cu privire la consilierea oferită: examinarea impactului consilierii.</p>

Comitetele naționale

La articolul 49 și în considerentul 48 din directivă sunt descrise cerințele pentru instituirea unui comitet național pentru protecția animalelor utilizate în scopuri științifice în fiecare stat membru. Comitetele naționale oferă consultanță autorităților competente și organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor cu privire la aspecte legate de achiziție, creștere, adăpostire, îngrijire și utilizare a animalelor în experimente și asigură schimbul celor mai bune practici.

Comitetele naționale trebuie să faciliteze o abordare coerentă privind evaluarea proiectelor, precum și să joace un rol important în schimbul de bune practici cu privire la funcționarea ORB și la evaluarea proiectelor în statele membre și la nivelul Uniunii.

Deși mai multe state membre aveau un comitet național înainte de Directiva 2010/63/UE, funcțiile acestora erau în mod semnificativ diferite. Aceste comitete răspundeau, în general, la cererile din partea autorității competente, adesea legate de aspecte ale legislației, sau la elaborarea de noi politici, de exemplu cu privire la animalele modificate genetic (MG), sau ofereau consiliere cu privire la anumite tipuri de activități, de exemplu proceduri severe pe primat neumane. Niciun comitet nu avea o interacțiune semnificativă cu ORB locale.

În multe state membre, la momentul redactării (vara anului 2014), comitetele naționale sunt încă într-un stadiu incipient de dezvoltare, și chiar cele care existau anterior sunt în curs de restructurare pentru a putea îndeplini cerințele noii directive.

Avantajele unui comitet național eficace

- promovează un nivel adecvat de coerență și consecvență cu privire la aspecte legate de îngrijirea și utilizarea animalelor în cadrul aceluiași stat membru, colaborând direct cu ORB sau, după caz, în statul membru respectiv, prin intermediul unor structuri regionale - și în cadrul UE;
- promovează coerența modului de desfășurare a evaluării proiectelor într-un stat membru, în special în acele țări în care evaluarea este realizată de către două sau mai multe organisme;
- oferă, în fiecare stat membru, o bună coordonare a consilierii/informării privind îngrijirea și utilizarea animalelor către și între ORB;
- creează o rețea eficientă de comunicare cu ORB;
- furnizează o contribuție independentă la politicile și practicile legate de bunăstarea animalelor în domeniile îngrijirii și utilizării animalelor în scopuri științifice;
- poate contribui la dezvoltarea unor orientări privind punerea în aplicare a legislației naționale;
- poate facilita discuțiile cu privire la îngrijirea și utilizarea animalelor în experimente științifice între părțile interesate relevante;
- poate constitui un registru centralizat cuprinzând bunele practici actuale la nivel național, precum și diseminarea eficientă a acestora.

Avantaje suplimentare observate, în funcție de structura națională și de legislația națională aplicabilă:

- are un rol de supervizare în furnizarea de formare profesională în statul membru;
- poate asista autoritatea competentă în comunicarea eficientă către publicul larg cu privire la utilizarea animalelor în scopuri științifice.

Componența și structurile comitetelor naționale

Componența comitetelor

În unele state membre, componența comitetului național este descrisă în legislația națională.

Componența trebuie să fie bine echilibrată pentru a promova credibilitatea și încrederea în rândul cercetătorilor, al grupurilor dedicate bunăstării și îngrijirii animalelor și al publicului larg. Competențele necesare includ bunăstarea animalelor, comportamentul animalelor, expertiză în materie de specii, expertiză sanitar-veterinară, etică, științe, metode alternative (toți „cei 3R”), conceperea de experimente, legislație, inclusiv evaluarea reglementară/a siguranței și protecția animalelor.

Membrii trebuie numiți în principal pe baza aptitudinilor și a competențelor, precum și a perspectivelor pe care le pot aduce în cadrul comitetului. Indiferent de apartenența lor, membrii trebuie să fie independenți în exercitarea funcțiilor lor, iar comitetul și membrii săi nu ar trebui să fie sub îndrumarea niciunei alte persoane sau organizații în îndeplinirea sarcinilor lor.

Toți membrii trebuie să aibă un nivel bun de înțelegere a legislației, precum și a rolurilor și responsabilităților comitetului național. În funcție de experiența individuală, ar putea fi necesare unele cursuri de inițiere.

Structura/practicile de lucru

Deși lucrările comitetelor naționale trebuie să fie independente și imparțiale, există, în general, legături strânse cu autoritatea competentă (care poate oferi sprijin administrativ și poate fi implicată prin participarea unor reprezentanți în calitate de membri sau observatori).

Structura trebuie să fie bine coordonată pentru a garanta că toate unitățile din statul membru sunt incluse în programele de lucru/strategia de comunicare ale comitetului. Acest lucru va reprezenta o provocare deosebită atunci când există o serie de structuri regionale subordonate comitetului național.

Pentru a facilita progresele în sensul promovării unei abordări coerente a evaluării proiectelor, ar fi benefică menținerea unor legături strânse cu autoritatea competentă responsabilă pentru efectuarea evaluării proiectelor și acordarea autorizației de proiect.

Ce așteaptă organismele responsabile cu protecția animalelor de la un comitet național?

De la comitetele naționale se așteaptă să acorde consiliere ORB în chestiuni legate de achiziția, creșterea, adăpostirea, îngrijirea și utilizarea animalelor în experimente și să asigure schimbul de bune practici la nivelul tuturor unităților.

Pentru îndeplinirea acestor obligații va fi necesară comunicarea eficientă între comitetul național și toate ORB, cu diseminarea informațiilor și schimbul de bune practici pe teme relevante, cum ar fi, de exemplu, structura și funcția ORB, evoluțiile în materie de bunăstare a animalelor și în ceea ce privește principiul celor 3R.

Alți factori pe care comitetele naționale pot să îi ia în considerare pentru a realiza așteptările ORB sunt:

- Elaborarea unui document conținând întrebări adresate frecvent (FAQ) și a unor orientări privind problemele comune ridicate de ORB;
- Dezvoltarea unui forum pentru schimbul de informații - utilizarea tehnologiilor informatice moderne poate ajuta în acest sens;
- Dezvoltarea unor orientări generale și/sau organizarea de ateliere pe probleme comune ridicate de ORB;
- Dezvoltarea unui sistem de comunicare directă (și specifică) cu conducerea superioară relevantă, cum ar fi șeful institutului, pentru a se stabili sau a se consolida poziția, rolul și importanța ORB, de exemplu, prin buletine informative periodice;
- Menținerea sensibilizării cu privire la inițiativele în curs în ceea ce privește îngrijirea și utilizarea animalelor, direcționarea informațiilor relevante către ORB. Comitetul național poate acționa ca un punct central de informații pentru resursele online și pentru contactele cu ceilalți actori cum ar fi centrele 3R, PARERE⁹, EU NETVAL¹⁰, furnizorii de formare profesională, asociații din domeniul științei animalelor de laborator;
- Furnizarea de servicii de consiliere în domeniile problematice pentru ORB, cum ar fi modul de a aborda utilizarea animalelor în domenii care nu fac obiectul autorizării proiectelor, sau privind cercetările efectuate de oamenii de știință europeni în unități situate în afara UE (care ar putea să nu fie conforme standardelor UE și, prin urmare, pot reprezenta un risc major în ceea ce privește reputația unităților lor de origine).

Îndeplinirea sarcinilor comitetului național

Directiva prevede o serie de obiective pentru comitetul național. Cu toate acestea, aceste obiective sunt foarte generale și, prin urmare, orientări cu privire la modul în care obiectivele ar putea fi transpuse în practică ar putea fi utile.

⁹ <https://eurl-ecvam.jrc.ec.europa.eu/about-ecvam/scientific-advice-stakeholders-networks/parere>

¹⁰ <https://eurl-ecvam.jrc.ec.europa.eu/eu-netval>

Sarcinile principale (articolul 49)

- furnizarea unui punct de legătură și sprijin pentru ORB;
- promovarea celor 3R în contextul consilierii ORB/autorității (autorităților) competente;
- furnizarea de consiliere pentru autoritățile competente (de preferință, atât proactiv, cât și reactiv);
- diseminarea bunelor practici;
- schimbul de informații cu privire la modul de abordare a evaluării proiectelor pentru a facilita o abordare coerentă și armonizată la nivel național;
- furnizarea de orientări pe teme specifice în materie de achiziție, creștere, adăpostire, îngrijire și utilizare a animalelor;
- schimbul de informații cu alte comitete naționale.

Sarcini suplimentare/opționale care se pot avea în vedere

- furnizarea de informații în contextul dezbaterii publice privind utilizarea animalelor în scopuri științifice;
- furnizarea de avize cu privire la proiectele legislative/proiectele de orientări;
- furnizarea de sugestii pentru viitor privind domeniile și temele de cercetare legate de îngrijirea și utilizarea animalelor;
- furnizarea de avize științifice/de expertiză la cerere;
- consiliere privind punerea în aplicare a cadrului de educație și formare în statul membru;
- dispozițiile naționale în urma transpunerii directivei pot prevedea sarcini suplimentare, cum ar fi, de exemplu, furnizarea de consiliere cu privire la anumite tipuri de proiecte sau consiliere privind căile de atac față de decizii de autorizare a proiectelor.

Îndeplinirea sarcinilor principale ale comitetului național

i. Servicii de consiliere destinate organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor

Fiecare stat membru trebuie să faciliteze accesul comitetului național la toate organismele responsabile cu bunăstarea animalelor din cadrul statului membru respectiv.

Comitetele naționale ar trebui să comunice cu organismele responsabile cu bunăstarea animalelor/punctele naționale de contact pentru a afla ce fel de recomandări/îndrumare/modalități de comunicare le-ar fi utile.

Vizitele în unități pot ajuta membrii comitetului național să se informeze mai bine cu privire la aspectele referitoare la utilizarea și îngrijirea animalelor în cadrul experimentelor științifice, și pot oferi, totodată, noi oportunități pentru a identifica aspectele în care se dorește consultanță.

Pentru a se achita într-un mod eficient de rolul lor consultativ, comitetele naționale au nevoie de o strategie de comunicare eficientă, care ar putea implica, de exemplu:

- reuniuni cu autoritățile competente (în special în cazurile în care sunt implicate mai multe autorități competente);
- reuniuni cu reprezentanți ai ORB;
- instituirea unei rețele pentru a facilita comunicarea către/de la/între ORB.

Comitetul național poate, de asemenea

- să aprobe și să difuzeze documente orientative utile;
- să dezvolte un portal de informare și un forum de discuții pentru organismele responsabile cu bunăstarea animalelor;
- în funcție de necesități, să coopteze experți suplimentari/să creeze grupuri de lucru formate din experți pentru a formula avize pe teme specifice identificate de către organismele responsabile cu bunăstarea animalelor (de exemplu, cu privire la evaluarea severității).

În mod ideal, ar trebui să fie disponibile mecanisme pentru a se determina eficacitatea comitetului național și a avizelor acestuia, inclusiv din partea autorităților competente și a organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor.

ii. Schimbul de cele mai bune practici în evaluarea proiectelor

Această sarcină va depinde în foarte mare măsură de structurile pentru evaluarea proiectelor existente în fiecare stat membru. Măsura în care fiecare comitet național poate contribui la promovarea unei abordări coerente a evaluării proiectelor va depinde de o serie de factori, inclusiv numărul, complexitatea și gama de proiecte, precum și de reglementările și orientările în vigoare în fiecare stat membru.

Printre opțiunile aflate la dispoziția comitetelor naționale pentru îndeplinirea acestei sarcini sunt, în măsura în care legislația națională o permite:

- dezvoltarea/aprobarea orientărilor privind evaluarea proiectelor - aceasta poate include orientări pentru solicitanți în vederea promovării unor contribuții de mai bună calitate;
- colaborarea cu persoanele însărcinate cu evaluarea proiectelor, de exemplu, printr-un statut de observator la reuniuni. Obiectivul ar fi de a informa părțile implicate în proces și nu acela de a se implica în procesul de depunere a cererilor individuale;
- revizuirea eșantioanelor de proiecte/evaluări de proiecte;
- examinarea performanțelor statelor membre cu privire la timpul necesar pentru autorizarea proiectelor (în conformitate cu articolul 41); obținerea de feedback privind procesul de autorizare din partea solicitanților.

Coerența abordării ar putea fi promovată în continuare prin formarea adecvată a solicitanților și a evaluatorilor de proiecte, precum și prin revizuirii periodice ale rezultatelor evaluărilor. Comitetul național poate să examineze și/sau să revizuiască

conținutul unei astfel de formări și orice orientări puse la dispoziția candidaților/evaluatorilor.

iii. Rolul comitetului național în promovarea unei bune culturi de atenție și grijă față de animale

Comitetul național poate contribui în mai multe moduri, prin:

- organizarea unui forum național care să permită schimbul de bune practici;
- asigurarea schimbului de bune practici prin stabilirea unui cadru național pentru colectarea, stocarea și diseminarea informațiilor privind bunele practici;
- promovarea importanței și a relevanței unei bune culturi de atenție și grijă față de animale în vederea obținerii unor bune rezultate atât științifice, cât și în materie de bunăstare a animalelor;
- sensibilizarea ORB cu privire la rolul lor de promotori ai unei bune culturi de atenție și grijă față de animale, precum și sprijinirea lor în îndeplinirea acestui rol;
- folosirea avantajelor pe care le prezintă contactele și interacțiunile personale, spre deosebire de „buletinele informative” impersonale, pentru a sublinia importanța unei culturi de atenție și grijă față de animale.

iv. Promovarea coerenței la nivel național

Comitetul național poate participa prin:

- contribuția la dezvoltarea și difuzarea activă a cartelor/codurilor de conduită/orientărilor adoptate privind realizarea evaluării proiectelor, a sarcinilor/lucrărilor organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor, a evaluării retroactive și a rezumatelor cu caracter non-tehnic ale proiectelor;
- contribuția la un cadru și standarde comune în materie de educație și formare.

Diseminarea de informații de către comitetul național cu privire la consilierea oferită este considerată utilă, precum și feedback-ul din partea autorităților competente și a organismelor responsabile cu bunăstarea animalelor cu privire la modul în care au fost urmate sfaturile primite și măsura în care aceste sfaturi s-au dovedit a fi eficiente în practică.

Garantarea unui comitet național eficient

Statele membre trebuie să se asigure că comitetele naționale

- dispun de suficient timp și resurse pentru a răspunde așteptărilor;
- dispun de suficiente cunoștințe de specialitate, având în vedere că participarea ca membru în comitet este de cele mai multe ori asumată pe o bază voluntară;

- mențin continuitatea componenței comitetului național, prin rotația membrilor în comitet, astfel încât să se asigure și suprapunerea prezenței în comitet a membrilor noi și a celor care își încheie mandatul;
- sunt la curent cu evoluțiile privind îngrijirea și utilizarea animalelor de laborator.

Facilitarea schimbului de informații la nivelul UE

Ar trebui dezvoltat un cadru și instrumente adecvate pentru schimbul de informații între comitetele naționale (rețeaua comitetelor naționale din UE).

Pentru a contribui la realizarea acestei sarcini, ar putea fi creat un forum restrâns de discuții pentru președinții sau reprezentanții desemnați ai comitetelor naționale (cum ar fi CIRCABC) în scopul diseminării și împărtășirii informațiilor cu privire la activitățile și politicile naționale.

Pentru a facilita comunicarea ar trebui pregătită o listă de persoane de contact/președinți ai comitetelor naționale. Pentru a facilita schimbul de experiență și de bune practici, ar trebui organizate reuniuni ale președinților comitetelor naționale (sau ale reprezentanților acestora) din fiecare stat membru.

Reuniunile punctelor naționale de contact ar trebui să cuprindă un punct permanent pe ordinea de zi privind actualizarea informațiilor referitoare la activitatea comitetelor naționale, pentru a urmări evoluția comitetelor naționale și pentru a discuta chestiuni care le preocupă.

Reuniunile comitetelor naționale ar trebui să permită schimbul de bune practici cu privire la aspecte specifice, precum și elaborarea unor orientări cu privire la chestiuni de interes comun.

Comitetele naționale ar trebui să se reunească și să contribuie la reuniuni internaționale privind știința/bunăstarea animalelor, să promoveze în continuare și să dezvolte activitățile comitetelor naționale.

Schimbul de rapoarte naționale, inclusiv de sinteze ale progreselor înregistrate, este considerat a fi o bună practică, atunci când acestea sunt disponibile.

CONTACTAȚI UE

ÎN PERSOANĂ

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

LA TELEFON SAU PRIN E-MAIL

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit **00 800 6 7 8 9 10 11** (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: **+32 22999696**; sau
- prin e-mail, la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

GĂSIȚI INFORMAȚII DESPRE UE

ONLINE

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: https://europa.eu/european-union/index_ro

PUBLICAȚII ALE UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa: <https://publications.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://europa.eu/european-union/contact_ro).

DREPTUL UE ȘI DOCUMENTE CONEXE

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1952 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la: <http://eur-lex.europa.eu>

DATELE DESCHISE ALE UE

Portalul de date deschise al UE (<http://data.europa.eu/euodp/ro>) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

